

Vážení členové Výboru,

dne 20.11.2024 jsem byla upozorněna členkou Klubu na článek uvedený na tomto odkaze <https://wolfdog.wbs.cz/Stav-ceske-populace-v-roce-2024.html> , nesoucí nadpis Text o populaci ČR, jehož autorka je členkou Chovatelské komise KCHČSV. Členka se cítila celkovým zněním článku poškozená, má nově uchovněného plemeníka ze skupiny III, který má ve svém rodokmenu na čtvrté a šesté pozici zahraniční psy. Nicméně při čtení článku jsem narazila na výklady či definice, které mne překvapily.

Hned na začátku je napadána Zpráva o chovu pro rok 2023. Zpráva o chovu (dostupná na webu KCHČSV) je statistické zpracování dat o populaci spolu s grafy jako v předchozích letech. Jistě by ji bylo možné rozšířit o statistické zpracování dalších statistických dat, to však, pokud je mi známo, Výbor po poradci chovu nežádal. Ve Zprávě o chovu se apeluje na zodpovědnost chovatelů při výběru krycích psů, zohlednění variability populace, a je uveden i fakt, že rozdělení dle skupin stále není ideální a do budoucna je třeba na něm dále pracovat. Proto jsou zde uvedeni také skupiny slovenských psů vztažené k rozdělení skupin, které je používáno v ČR. Cituji: *„Před měsícem jsem si vyslechla zprávu o chovu pro rok 2023, vytvořenou bývalým poradcem chovu Jiřím Drábkem. Vypadalo to, že chov vlčáků v ČR je zalitý sluncem a vše je v pořádku. Ale měla jsem pocit, že popisuje chov v úplně jiné zemi než v České republice. A pro mě nepochopitelně komentoval i chov na Slovensku.“* V případě, že by zpráva obsahovala statistické a faktické chyby, chápala bych vůči zprávě výtka, takhle již první řádky současné poradkyně chovu nevyznívají rozhodně profesionálně, ale účelově.

Pojem panmiktická populace. Autorka článku uvádí, že *„Panmiktická populace je takový model populace v populační genetice, ve kterém se mezi sebou jedinci páří zcela náhodně, tedy jako v přírodě“*. První část věty je pravdivá, druhá již ne. V přírodě existují v populacích různé selekční tlaky, dále je zde přítomna emigrace i imigrace jedinců, vznikají mutace, populace mohou být různě fragmentovány vlivem člověka i přírodními vlivy. Každý, kdo jen malounko pozoruje, přírodu vidí všude kolem sebe projevy jednoho z důležitých faktorů – pohlavního výběru. Jedinci investují ohromné množství energie a času, aby zvrátili výběr opačného pohlaví ve svůj prospěch, což se jim v některých populacích velmi daří.

Efektivní velikost populace. Autorka operuje s pojmem efektivní velikost populace, nicméně v dalších vývodech již zapomíná, že tento pojem a veškeré následující interpretace se týkají panmiktické populace, tedy populace uzavřené, ve které navíc probíhá minimum vnějších vlivů a kde musí být zaručena stejná pravděpodobnost zkřížení jakýchkoli 2 jedinců v populaci. Což vzhledem k nastaveným pravidlům (zahrnující hodnotu COI a AVK, přítomnost zmutované alely u dědičných chorob DM, DW, stupně DKK a DLK, kombinace povah a reakce na střelbu) a k tomu, že v populaci probíhá při zachování těchto pravidel další umělý výběr (není vhodné kumulovat exteriérové vady či kombinovat určité povahové vlastnosti, nebo naopak naopak snaha o upevnění přednosti výběrem partnerů), jaksi neplatí. Autorka bere při výpočtech navíc v potaz pouze populaci v ČR (a SR), a nereflktuje skutečnost, že za hranicemi žije velké množství čsv. Chtěla bych připomenout, že v každém roce jsou realizována zahraniční krytí, česká populace tedy není uzavřená (i kdybychom mohli volně křížit vše uchovněné) a i tím odstavce o efektivní velikosti populace a udržení genetické variability postrádají praktický smysl. Z dalších vět odkazujících se na efektivní velikost populace

nabývám dojmu, že autorka mluví o variabilitě v tom smyslu, že je třeba odchovat co nejvíce vrhů, ale zároveň obhajuje vytvoření „vlastní uzavřené populace vyloučením dle jejího názoru nevhodných psů“, čímž však variabilitu a číslo velikosti efektivní populace (kdyby byla tato její populace panmiktická a chovatelka by nedodržovala nařízení daná klubem) značně snižuje a naopak do budoucna zvyšuje riziko inbreedingu a vzniku chorob v této skupině. Celkově považuji také za vhodné, aby autorka uvedla vzorec, podle kterého N_e počítá (jedná se o vzorec $N_e = 4N_m N_f / (N_m + N_f)$, kde N_e je velikost efektivní populace, N_m počet samců v populaci a N_f počet samic v populaci, který se používá při nestejném počtu psů a fen). Jen pro pořádek, níže pod tabulkami v textu je uveden další výpočet velikosti efektivní velikosti populace, a to s 59 plemeníky (tabulka vybraných psů) a 174 fenami. „V kombinaci se 174 fenami se nám efektivní velikost populace smrskla na 174 jedinců“. Podle vzorce uvedeného výše, je číslo o trochu vyšší, 176 jedinců. Další výpočty níže jsou pak provedeny správně, byť nechápu formulaci, kdy autorka používá „odhadem 136“ nebo „může být kolem 92“. Uvedené číslo přece není odhad, ale výpočet dle vzorce. Autorka dále nad první tabulkou uvádí, že „Tady v této tabulce vidím 283 chovných psů. Skvělé číslo na tak malou zemi.“ Po spočtení psů uvedených v této tabulce v článku (tedy ne současného počtu z webu) jsem došla k číslu 291, s opakovanou kontrolou. Přiznám se, že díky této chybě jsem se již dále nevěnovala konkrétnímu porovnávání dat ze všech tabulek, a následující čísla uvádějící četnost feny aj. jsem nekontrolovala, protože již ve vstupní tabulce je uveden nesprávný počet, a tím jsou pro mne veškeré další výpočty irelevantní.

Chtěla bych zároveň zdůraznit, že toto vše jsou pouze modely. Reálná minimální velikost populace k udržení genetické variability je závislá také na genetické variabilitě v rámci dané populace, tedy historii jejího vzniku (počet použitých vlků, počet použitých německých ovčáků), tedy bude nižší.

Jako člověka, který se svým psům věnuje, jezdí na různé akce i s ostatními plemeny, řeší problémové chování československých vlčáků, mne také zarazí tyto věty: „Vlčák by měl u nás být „běžným“ plemenem. Vlastně by mělo být úkolem klubu, přitáhnout k vlčákům více lidí. Přetáhnout je od zájemců saarloosy, husky, přetáhnout k nám lidi, kteří chtějí jen „vlčáka“ (myšleno NO), ale nelíbí se jim současný, tzv. exteriérový NO. Přetáhnout k nám lidi, kteří chtějí psa do přírody, ke psím sportům.“ Když pomínu mnoho specifických povahových vlastností, pro které si lidé čsv nepořídí, taky bych ráda upozornila, že tito přetažení lidé od jiných plemen obvykle nemají zájem na tom, aby investovali čas a finance do uchovnění, chtějí mít pouze psa-partáka. Feny a často také psy naopak kastrují, aby se mohli účastnit závodů a nebyli omezeni háráním. Autorka dále opomíjí, že existují také pracovní linie NO, které si lidé pořídí, pokud jim nevyhovuje exteriérová linie NO. Dále bych chtěla upozornit, že pokud lidé chtějí „jen vlčáka“, obvykle sáhnou po plemeni bez PP. Tito lidé tedy vůbec nejsou pro chov a zvyšující se velikost rozmnožující se populace přínosem, maximálně jsou přínosem pro peněženku chovatele, který v této skupině majitelů najde odbytí své štěňat.

Dále budu reagovat na tvrzení „S dovolením se budu zabývat především chovnými psy (samci). Protože jeden pes je schopný více ovlivnit populaci než chovná fena.“ V populaci bez pravidel, či v případě celosvětové populace s pravidly proti této formulaci nemám námitek. Autorka se však zabývá de facto stavem české populace. Český chov je nastaven tak, aby šance byly vyrovnané – tedy 8 vrhů pro psa a teoreticky 8 vrhů pro fenu (jeden na výjimku). V dalším textu tuto větu sama autorka

popírá, když uvádí, že „*My totiž máme jeden velký problém. A to je příbuznost české populace na jednu jedinou fenu. Tato fena je v současnosti v cca 80% českých rodokmenů.*“

Následuje věta „*Proto se velmi vyhýbám tomu, abych používala jako krycí psy jedince ze zemí, ve kterých docházelo ke křížení československého vlčáka s jinými psy nebo vlky a ve kterých si bohužel nemůžeme být jisti ani rodokmenem čistokrevných československých vlčáků*“. K tomuto bych však měla pár poznámek. Když opominu fakt, že autorka textu má v rodokmenech některých svých odchovů také jedince ze zemí a dokonce přímo z chovatelských stanic, kde prokazatelně docházelo k podvodům, nemůžeme si být jisti žádnou zemí. I v ČR, kde existují bonitace víceméně od začátku, nastávaly situace, kdy se odhalilo, že otec není otcem, nýbrž fenu nakryl domácí pes a ne pes zapsaný jako otec štěňat, kdy se zjistila typově odlišná štěňata, která se podobala předchozímu vrhu s domácím psem, a bylo nutno změnit rodokmeny. Bohužel než se na to přišlo, už vznikl vrh s COI 6,9%. Pokud by však byl stejný typ domácího psa i otce, nikdo by ve skutečnosti nic nezjistil! Kolik takových vrhů u nás ve skutečnosti máme? Kolika rodokmenům ve skutečnosti můžeme věřit? Dále narážím i na fakt, zjištěný při výzkumech prováděných na ČZU, že zatímco konkrétní jedinci měli mít „psí Y chromozom“, bylo zjištěno, že měli „vlčí Y chromozom“. Tedy i u nás se děly chyby a zavírat před nimi oči nemůžeme. Vše záleží jen na etice chovatelů a myslet si, že v této zemi k podvodům nebo nezáměrným nezjištěným nehodám nedocházelo a v druhé naopak docházelo, je opravdu velice naivní. I právě proto může být v některých starých liniích zvýšený počet imunitních poruch, chorob či vad, protože zde jednoduše došlo k zatajenému inbreedingu, kdy byl v dobré víře udělán „nepříbuzný vrh“. Stejně tak musíme zvažovat i fakt, že fenu v začátcích chovu mohl nakrýt německý ovčák (husky v typu čsv včetně barvy srsti, kolie, kříženec v typu) od sousedů (i třeba aniž to chovatel zjistil), a díky ne zcela ustálenému exteriéru a dosud neprováděným testům DNA se na to nepřišlo. V současnosti už to nezjistíme, a ani testy Embarku náhodné přikřížení jiného plemene nezjistí, neboť se stalo dávno v minulosti. Tím samozřejmě nenabádám k tomu, abychom úmyslně kupovali psy z CHS, u kterých i v současnosti, v době existence DNA testů (DNA profil, parentita, Embark – plemenná příslušnost), dochází k záměrným a prokazatelným podvodům (např. záměrným křížením z důvodu zlepšení „vlčího“ exteriéru na výstavách).

Na další osobní výpady vůči poradci/poradcům chovu reagovat nebudu, neboť v současnosti nedokážu vhodně formulovat svoje slova tak, aby něco konstruktivního sdělila. Proto se vyjádřím pouze souhrnně k následujícím tvrzením: „*Měli bychom zrušit nesmyslné omezení vrhů a uvést náš Chovatelský řád do souladu s Chovatelským řádem ČMKU. Jsme málopočetné plemeno a k přežití potřebujeme každý jeden vrh. I vrh, který je v současné době méně prospěšný plemeni, může být v dlouhodobém horizontu užitečný.*“ „*Měli bychom zrušit omezení počtu krytí plemeníků, protože některé potřebujeme jako sůl a někteří jsou v současné době nepotřební, ve smyslu tom, že nesníží příbuznost v české populaci.*“ „*S těmito psy by se mělo v současnosti a následujících letech krýt přednostně a rozhodně by neměli být jakkoliv limitováni počtem krytí.*“ Autorka stále operuje s počtem vrhů a obhajuje svůj přístup k chovu (viz počet štěňat každoročně produkovaných v chovatelské stanici autorky). Pokud bychom zrušili všechna omezení, pak nezbyvá žádný prostor pro práci chovatelské komise, každý by se tedy dělal, co chtěl (s respektováním pravidel daných FCI a ČMKU), tedy vlastně obhajuje volný chov. Což se neslučuje s výstupy z Konference 2024 ohledně

schváleného Zápisního a chovatelského řádu, ani tedy zvolených funkcionářů do Výboru (kteří musí respektovat Stanovy, ZaChř., aj.), kteří zvolili autorku článku do Chovatelské komise na pozici poradkyně chovu. Měla by tedy ve své funkci rozhodnutí Konference 2024 respektovat.

V uvedených větách se stále pracuje s odstraněním limitů či omezení v chovu, a zvyšování velikosti potomků konkrétních vybraných jedinců jako klíče ke genetické variabilitě, ale je zcela pomíjen fakt zdraví. Pokud bezlimitně upřednostníme v chovu mladého samce, u kterého známe pouze a jen požadované dědičné choroby a rentgenologická vyšetření, může stát to, co vlastně vůbec nechceme. Můžeme tak úspěšně zamořit populaci psem s různými chorobami projevujícími se ve vyšším věku (rakoviny různého typu, srdeční choroby, autoimunitní poruchy, onemocnění očí, atd.). Nadužívání konkrétních plemenů na úkor ostatních samců opět vede v budoucnu ke snížení variability populace. Jistou možností ale otvírá nový výzkum dlouhověkosti a zjištěné výsledky výskytu různých alel charakteristických pro dlouhověké psy. Tam by bylo pak na zvážení, zda tyto dlouhověké jedince a v jaké míře upřednostnit. Je stále vhodné mít na paměti, že osm úspěšných krytí v případě plodných fen je rovno osmdesáti potomkům, v případě průměrně plodných, čtyřiceti potomkům. V případě ideálních podmínek a uchovnění každého z nich není třeba protěžovat ty samé jedince, ale naopak využít jejich uchovněné potomky.

Tím se dostáváme k tomu, že počet vrhů rozhodně nemusí být přímo úměrný počtu uchovněných jedinců. Do hry totiž vstupuje nejen to, zda štěně bude mít vady vylučující z chovu, ale především to, komu chovatel štěně prodá. V současné době jsou náklady na uchovnění okolo sedmi tisíc a ne každý chce tuto částku investovat. Řádně uchovněný jedinec, a nikoli počet vrhů, zasahuje do chovu. Z mnohých vrhů, byť se zajímavým rodokmenem, není uchovněn ani jeden pes či fena. Zde vidím veliký potenciál dobrovolné práce Chovatelské komise. Nejen tedy doporučovat krevně zajímavá spojení, ale především, pokud již takovýto vrh realizován, dohlédnout na to, aby se z vrhu uchovnilo co nejvíce štěňat, jsou-li zdravá a nemají-li další vady. Protože naplánovat a zrealizovat vrh je věc jedna, pracovat na tom, aby se z tohoto vrhu do chovu dostalo alespoň několik jedinců, je věc druhá. Tato práce je však nevděčná, je třeba komunikovat s chovatelem, majiteli, pomáhat jim ve svém volném čase, a za nulový finanční zisk. Za mne bych členům Chovatelské komise vůbec neměla za zlé, kdyby se štěňatům a majitelům z těchto spojení přednostně věnovali, pokud chovatel neposkytuje chovatelský servis. Toto však chovatelská komise v náplni funkce nemá, nemůže to tedy nikdo po ní požadovat. Bohužel mnoho psů z krevně zajímavých spojení nám díky nesprávné volbě majitelů mizí.

„Protože větší velikost populace = větší pestrost populace. To je to, co chceme a to je to, co potřebujeme“. To už jen na závěr. Autorka nespécifikuje, jakou populaci má na mysli – zda všech československých vlčáků v ČR (navazuje tedy myšlenkou na to, že „i špatný vrh je lepší než žádný“), nebo zda se vztahuje k pouze k populaci jedinců uchovněných či využitých v chovu. Ráda bych tedy připomněla, že touto větou jaksi popírá odstavce věnované N_e (tedy velikost populace 400 jedinců: 10 samců, 390 samic: $N_e = 39$; 150 samců, 250 samic: $N_e = 375$). Dále bych chtěla zdůraznit, že pokud v populaci není variabilita, tak ji zvyšováním počtu jedinců těžko dosáhneme – tedy bude-li uzavřená populace pouze černobílá, těžko zde dostaneme hnědou, pokud se zrovna v populaci neutvoří nová mutace. V tomto má ovšem větší velikost populace výhodu – čím více jedinců, tím větší počet mutací – jak těch neutrálních, tak těch prospěšných nebo škodlivých.

V naší populaci chovných jedinců pracujeme především s umělým výběrem, i když svou daň si vybere i výběr přirozený (úhyny štěňat, porušená imunita, nezabřezávání fen, neplodnost samců, aj.). Každý chovatel má jiné preference a jinou vizi chovu, tím tedy zajišťujeme na základě umělého výběru určitou variabilitu v plemeni, než pokud bychom všichni měli úplně stejnou vizi chovu, vybírali stejné plemeníky a upřednostňovali stejné exteriérové či povahové znaky. Pro její alespoň částečné zachování je však třeba dbát na to, aby se u všech vrhů uchovníli alespoň dva až tři jedinci, kteří by se následně mohli zapojit do rozmnožování. S ubývající variabilitou v plemeni se potýkat budeme, nelze ji však řešit zvyšováním kvantity nad kvalitou.

Omlouvám se celému Výboru, který se tímto podnětem bude muset prolouskat, ačkoli by se daly věty shrnout do dvou nejdůležitějších bodů. První věcí je svévolné nakládání s vědeckými pojmy, jejich zneužívání pro dodání odbornosti článku a poněkud diletantská práce s datovými soubory a výpočty. Druhá je však dle mého mínění zásadnější, a to propagování vlastního názoru v rozporu se současným ZaChř i urážení člena/členů chovatelské komise. To si zcela jistě může dovolit soukromá osoba, nicméně u osoby ve funkci chovatelské komise, a navíc ještě jmenované poradkyně chovu pro oblast Čech, je uveřejnění jmenovaného článku v tomto znění opravdu diskutabilní. Viz bod.4 uvedený v souboru Etický kodex a pravidla činnosti CHK KCHČSV „**4. Členové chovatelské komise nebudou veřejně prezentovat jiné názory, než ty, které jsou v souladu s přijatými závěry a usneseními chovatelské komise.**“

Z tohoto důvodu zasílám podnět k členům Výboru, aby zvážili, zdali je autorka článku skutečně vhodnou osobou pro funkci poradkyně chovu. Do kopie přikládám také předsedu KRK.

Děkuji,

S pozdravem

Mgr.Helena Jahelková, PhD.